

SFS

Sveriges förenade studentkårer

SFS

---

verksamhets-

---

plan 2005/06

Verksamhetsplan för 2005/2006

Sveriges Förenade Studentkårer (SFS) är en frivillig, partipolitiskt och religiöst obunden nationell sammanslutning av studentkårer vid Sveriges högskolor och universitet. Verksamhetsplanen fastslogs av SFS fullmäktige i Ronneby den 21-24 april 2005.

Verksamhetsplanen är indelad i två fokus: Påverkansfokus och Kårfokus. En fokusfråga är ett sakområde som SFS prioriterar under verksamhetsåret. SFS förväntas driva dessa frågor intensivt, fokuserat och målmedvetet under verksamhetsåret. Fokusfrågorna är medvetet starkt avgränsade för att nå bättre resultat.

Frågor med påverkansfokus innehåller avsnitten SFS grundsyn, problembeskrivning samt SFS vill uppnå. En sådan fråga behandlar ett område där SFS ska bedriva påverkansarbete gentemot sin omvärld. SFS företräder i det arbetet sina medlemmar såväl lokalt som nationellt och internationellt utifrån sin vision om den goda högskolan. Påverkansarbetet riktas mot såväl studenter, studentorganisationer och lärosäten som beslutsfattare, media och andra samhällsaktörer. SFS påverkansarbete ska genomsyras av mångfalds-, internationaliserings-, genus- och jämställdhetsperspektiv.

Frågor med kårfokus innehåller avsnitten studentrörelsens behov, SFS erfarenhet samt SFS vill uppnå. En sådan fråga behandlar ett område där SFS ska arbeta fokuserat med att hjälpa medlemskårerna att utveckla sin kunskap. De berör områden där många studentkårer har liknande problem med sin verksamhet och sina arbetsformer och där SFS kan verka bildande och samverkande för att underlätta för medlemmarna. SFS ska i frågor med kårfokus ge medlemskårerna beprövade verktyg och möjlighet för studentrörelsens olika delar att ta del av varandras erfarenheter.

Utöver det prioriterade fokusarbetet, såväl med påverkansfokus som med kårfokus, ska SFS också ha en kompetens att hantera övriga frågor som är relevanta för SFS och medlemskårerna. SFS ska bistå medlemmarnas behov av kompetens och stöd i frågor utanför fokus samt ha en beredskap att bemöta media, myndigheter och andra aktörer.

I verksamhetsplanen finns också en avdelning med rubriken internt som SFS också ska bedriva under året.

Kvalitet i utbildningen

SFS grundsyn

Forskning och utbildning av högsta klass lämnar avgörande bidrag till samhällets utveckling, såväl ekonomiskt som demokratiskt och kulturellt. Ett väl utbyggt utbildningssystem som är öppet för alla är därför en samhällsfråga. Samtidigt får aldrig kvantitet gå före kvalitet. Om den högre utbildningen inte håller måttet finns det ingen mening med att många får ta del av den.

Kritiskt tänkande och bildning utgör kärnan i akademisk utbildning och forskning. Akademien fyller inte sin uppgift om den inte bidrar till individens förmåga att förstå sammanhang och konsekvenser, sin egen del i helheten och viljan att ifrågasätta de normer och värderingar som styr vår vardag. På högskolan måste en mångfald av perspektiv och bakgrunder mötas för att det kritiska tänkandet och bildningen ska utvecklas. Den akademiska friheten är ett nödvändigt verktyg för att upprätthålla den mångfald som utbildningens och forskningens kvalitet är beroende av.

Högskolan är och ska vara en akademisk miljö, men dess värde bygger också på den ekonomiska potential som utbildning och forskning har. Högskolan har ett ansvar att även vårda den delen och måste därför ha en utvecklad kontakt med den verklighet som arbetsmarknaden utgör. Omvärldskontakter inom all utbildning är nödvändigt för kvaliteten.

SFS problembeskrivning

Expansionen av högskolan har inte finansierats fullt ut, vilket har lett till att kvalitetsbrister snarare blivit regel än undantag. Beslutsfattarna har bland annat genom resurstilldelningssystemet prioriterat genomströmning och volym istället för kvalitet, samtidigt som flera uppdrag lagts på lärosätena utan att ersättningen per student ökat i motsvarande grad. Antalet studenter per lärare har ökat kraftigt det senaste decenniet och antalet lärarledda timmar är på sina håll skrämmande låga. Allt fler studenter får nöja sig med storföreläsningar där utrymmet för dialog och diskussion är minimalt. Man har byggt en utbildningsfabrik utan tid eller plats för reflektion, ifrågasättanden och fördjupad förståelse.

Samtidigt är vissa utbildningar starkt teoretiserade och åtgärder för att öka studenternas praktiska beredskap för arbetslivet saknas.

Expansionen har fört mycket gott med sig, till exempel har mångfalden i studentgruppen ökat kraftigt. Men även om snedrekryteringen har minskat totalt så ser vi fortfarande tydliga uppdelningar mellan olika utbildningar. Inte minst är snedrekryteringen till forskarutbildningen fortfarande alltför stor.

Det är lätt att skylla alla högskolans brister på för lite resurser, men det vore bara halva sanningen. De flesta lärosäten arbetar för lite och för dåligt med kvalitetsutveckling, ofta på grund av egna prioriteringar och på ointresse. Systemen för kvalitetssäkring behöver förbättras, såväl lokalt som nationellt och internationellt.

Studentinflytande är ett av den svenska utbildningens främsta kvalitetsverktyg. Nationella utbildningspolitiska aktörer förespråkar ofta studenters rätt att vara representerade på lokal nivå. Samtidigt finns brister på många områden på den nationella nivån, framför allt inom de organ som påverkar de forskarstuderandes situation.

Det finns oroande tecken på att bland andra EU vill homogenisera kvalitetsarbetet inom Europa. Det måste även fortsättningsvis finnas frihet och flexibilitet i hur kvalitet uppnås. Högre utbildning ska vara avgiftsfri för alla. Högre utbildning ska inte vara en del av internationella frihandelsavtal.

Ett allvarligt hot mot forskningens och utbildningens kvalitet är den alltmer undanskymda roll som akademisk frihet spelar. Forskningsresurserna styrs allt hårdare, och fler och fler krav på regleringar av utbildningarnas innehåll hörs. Om den utvecklingen tillåts fortsätta kommer högskolans potential som samhälls- och kunskapsutvecklare att förloras.

SFS vill uppnå

- Att regeringens 50 % -mål tillfälligt överges, under förutsättning att resurserna i stället satsas på bättre kvalitet genom höjda ersättningar per student.*
- Att genom lag säkerställa avgiftsfriheten för alla studenter och att Sveriges regering tar avstånd från att högre utbildning ska vara en del av internationella frihandelsavtal.*
- Att mångfalden inom studentgrupper måste öka, inte bara på lärosätetsnivå utan även på de enskilda utbildningarna och på alla utbildningsnivåer.*
- Att antalet poäng som studenterna tar ska få minskad betydelse i grundutbildningens resurstilldelningssystem.*
- Att kvalificerad praktik blir en reell möjlighet inom grundutbildningen i den mån det är praktiskt genomförbart och att studenten får en handledare från högskolan samt en från företaget, myndigheten eller verksamheten. Det är även viktigt att högskolan tar sitt ansvar inför praktiken och tillhandahåller tillräcklig hjälp när det gäller att hitta praktikplatser.*
- Att arbetet med kvalitet inte ska centralstyras internationellt*
- Att den akademiska friheten och forskarutbildningens kvalitet värnas, bland annat genom att fakultetsanslagen höjs.*

Implementering av Bolognaprocessen

Studentrörelsens behov

Bolognaprocessen är en av de största förändringar som det svenska utbildningssystemet står inför just nu. Därför är det viktigt att alla utbildningsaktörer och avnämare deltar aktivt i processen.

SFS får, genom sitt internationella, nationella och lokala kontaktnät, löpande tillgång till information om Bolognaprocessen. Som intresseorganisation för Sveriges studentkårer har SFS ett ansvar att sprida den kunskapen till sina medlemmar.

Den svenska studentrörelsen har ett behov av att kunna påverka de enskilda lärosätena så att de implementerar Bolognaprocessen i linje med kårernas önskemål.

SFS erfarenhet

SFS erfarenhet är att många kårer känner sig villrådiga när det kommer till implementeringen av Bolognaprocessen och lärosätena är inte till mycket hjälp. Detta är ett stort problem eftersom Bolognaprocessen till största delen är en dynamisk process som pågår på det lokala lärosätet.

Tyvärr saknas det i dagsläget goda förutsättningar för kårerna att effektivt påverka implementeringen av Bolognaprocessen på det lokala lärosätet.

SFS vill uppnå

- Att SFS ska erbjuda medlemskårerna relevant kunskap om Bolognaprocessen i såväl svensk som internationell belysning*
- Att SFS ska erbjuda medlemskårerna konkreta verktyg för att kunna arbeta med implementering av Bolognaprocessen på sina lärosäten*
- Att SFS ska stödja medlemskårerna i utbildning, nätverksbildande och skapande av diskussionsforum kring Bolognaprocessen*

Studenters ekonomi

SFS grundsyn

Studiemedlet ska täcka de kostnader som studenten har, men det ska även finnas utrymme för extraordinära kostnader inom ramen för studiemedlet, såsom tandvårdskostnader. Vad gäller grundutbildningen ska staten och individen dela lika på det ekonomiska ansvaret för studiefinansieringen. Återbetalningsreglerna ska vara förutsägbara och rimliga. Forskarstuderande ska vara anställda.

En trygg situation, utan ekonomisk stress, är en förutsättning för framgångsrika studier. Med en trygg finansiering ges studenterna tid och ro att studera och reflektera. Därigenom uppnås kvalitet och högre effektivitet som ökar genomströmningen och studenternas attraktionskraft på arbetsmarknaden. Genom ett väl fungerande studiemedelssystem används den högre utbildningens knappa resurser på ett effektivare sätt.

Problembeskrivning

Studiemedelssystemet är inte anpassat efter mål om breddad rekrytering och livslångt lärande. Studenter har svårt att få studiemedel eller utbildningsbidrag att räcka till basbehoven, där bostadskostnaderna utgör en betydande kostnad. Än mindre finns det möjlighet för studenter att täcka kostnader för extraordinära utgifter. Återbetalningsreglerna motverkar en breddad rekrytering och straffar de som läser sent i livet, på långa utbildningar som ger jämförelsevis lågt betalda jobb. Enligt dessa regler tvingas man betala tillbaka studielånet endast ett halvår efter avslutade studier. Detta innebär att studenter som tagit studieuppehåll börjar betala tillbaka på sina lån trots att de inte avslutat sin utbildning. Flertalet av dessa studenter har till skillnad från en förvärvsarbetande inte de ekonomiska förutsättningar som krävs för att börja återbetala studielånen.

Om studiemedlet sedan början av 1990-talet säkrats i förhållande till index, skulle en student idag få ut ungefär 84 400 kronor om året. Detta faktum samt att studenternas boendekostnader har ökat markant under den senaste 10-årsperioden, gör tydligt att studiemedlet idag inte räcker till att finansiera högskole- eller universitetsstudier.

Många doktorander är idag finansierade genom studiemedel, stipendium eller utbildningsbidrag. Att doktorander tvingas ta lån för att finansiera forskarutbildningen är inte acceptabelt. Inte heller stipendier och utbildningsbidrag ger doktorander full tillgång till de sociala trygghetssystemen. Alla doktorander måste därför vara anställda.

SFS vill uppnå

- Att studiemedlets totalbelopp ska höjas med åtminstone den andel som studiemedlet tappat i värde sedan början av 1990-talet*
- Att relationen mellan lån och bidrag är 50/50*
- Att alla forskarstuderande först skall vara antagna och därefter anställda*
- Att återbetalningskraven på studielån anpassas efter återbetalarens inkomst.*

Studenters arbetsmiljö och hälsa

SFS grundsyn

När en individ väljer att studera istället för att förvärvsarbeta försämras individens förutsättningar för en trygg och hälsosam tillvaro drastiskt, och studenterna bränner idag ut sig i mycket större utsträckning än tidigare. En student har idag inte full tillgång till vare sig socialförsäkringssystemen eller förebyggande hälsovård. Detta får konsekvenser, bland annat för studenters arbetsmiljö, hälsa och sociala situation

Arbetsmiljö är ett brett begrepp som innehåller två huvudinriktningar; fysisk och psykosocial arbetsmiljö. En fungerande och ändamålsduglig fysisk arbetsmiljö är avgörande för hur studenter klarar av sina studier. Vikten av funktionsanpassade studieplatser, föreläsningssalarna och laborationssalar är nödvändiga för att alla studenter ska få tillgång till lika förutsättningar vid sina studier. Lika viktig är en god psykosocial arbetsmiljö som bland annat utgörs av goda relationer med andra studenter, lärare och handledare och samma möjligheter för alla studenter att lyckas i sin utbildning.

Forskningsresultat som presenterats under senaste åren har påvisat exempelvis sexuella trakasserier av kvinnliga studenter, och strukturell diskriminering av studenter med invandrarbakgrund vid svenska lärosäten. Detta understryker att likabehandling är en självklar del i arbetsmiljöfrågan.

Studenter har liksom arbetstagare rätt till en bra arbetsmiljö. Arbetsmiljölagen är i dag otydlig och inte alls anpassad efter studenters behov. Det är därför av största vikt att SFS deltar i översynen av arbetsmiljölagen.

Problembeskrivning

På många håll i landet hålls studenter utanför den formella behandlingen av arbetsmiljöfrågor då de inte ges fullvärdiga mandat i de organ som behandlar arbetsmiljö vid högskolan. I somliga fall har inte ens studenterna rätt att lägga förslag på förändring. Detta är inte bara fel ur en demokratisk synvinkel utan även kvaliteten på besluten blir lidande då majoriteten av dem som påverkas av arbetsmiljön inte har någon formell makt att påverka dessa.

Den fysiska arbetsmiljön ser väldigt olika ut mellan och inom de olika högskolorna. Det finns många exempel på lokaler som inte fyller sin funktion i vare sig platsantal eller utrustning. Dessa eftersättningar leder till en kvalitetsminskning av studierna och i flera fall även till direkt hälsofara.

Vad gäller diskriminering och sexuella trakasserier som arbetsmiljöproblem saknas det kunskap både på lärosäten och kårer över hur dessa frågor effektivt bör drivas. Det råder också stor osäkerhet i hur likabehandlingslagen kan tillämpas. SFS skall ur detta hänseende inleda arbetet med att bygga upp den erfarenhet och kompetens som krävs för att utgöra ett stöd för medlemskårerna i deras arbete med att förändra och förbättra studenters arbetsmiljö och hälsa.

Forskarstudenten blir i många fall felbehandlad av den institution där de tjänstgör. De får ofta utföra uppgifter som ligger utanför deras egentliga verksamhetsområde samtidigt som de lever under ständig press att möta deadline för att få fortsatt stöd och förtroende från institutionen. Dessutom är ofta deras fysiska arbetsmiljö och tillgång till nödvändig utrustning något som eftersätts vilket leder till att doktoranderna får det svårare att uppfylla de krav som ställs på dem. Även här gäller att diskriminering och trakasserier är doktorander särskilt utsatta för på grund av den beroendeställning de har till handledare och institution.

Det generella skydd i form av utrustning, vaccinationer och studenthälsovård som idag finns ser väldigt olika ut beroende på var man studerar. Somliga högskolor och utbildningsinriktningar satsar stora resurser på studenternas arbetsmiljö medan andra inte gör det vilket leder till ett ojämlikt skydd beroende på var man studerar.

SFS vill uppnå

- Att studenter, i likhet med anställda vid högskolorna, har möjlighet i lag att påverka arbetsmiljöarbetet inom högskolorna.*
- Att SFS ska skapa debatt kring studenters arbetsmiljö och hälsa ut ett hälso- och likabehandlingsperspektiv inom den egna organisationen, i rikspolitiken och på lärosätena*
- Att det i högskolan, såväl som på praktikplatser, ges samma grundskydd för studenter som för anställda.*
- Att det tydligt ska framgå i arbetsmiljölagen vilket ansvar som högskolorna har vid studenters trakasserier av andra studenter*
- Att alla forskarstuderandes arbetsuppgifter och rättigheter tydliggörs i högskoleförordningen*
- Att studenthälsovården ska erhålla resurser för att kunna uppnå de krav som arbetsmiljölagen föreskriver*
- Att SFS ska erbjuda medlemskårerna tillräckliga verktyg för att förbättra studenternas arbetsmiljö och hälsa lokalt*
- Att SFS ska vara ett kunskapsstöd för medlemskårerna i fråga om diskriminering och sexuella trakasseriers inverkan på studenters arbetsmiljö och hälsa.*

Internt

SFS ska fortsätta utveckla organisationens struktur, verksamhet och arbetsformer i en positiv och långsiktigt hållbar utveckling.

SFS ska under året anta en policy för SFS remissförfarande

SFS ska ta fram en instruktion för avtalsskrivande som grundläggande förklarar hur man upprättar ett avtal samt bistå med juridiskt stöd i frågor gällande avtalshantering

Att SFS ska reformera sina mötesreformer som ger orättvisa fördelar åt vissa grupper och/eller innebär en hög tröskel för deltagarna. Hur arbetssättet verkar välkomnande eller utestängande ska regelbundet lyftas för diskussion och analys.

Sveriges förenade studentkårer
Wollmar Yxkullsgatan 16
118 50 Stockholm
www.sfs.se

